

2011

SCHOOLSTRAAT, AARTRIJKE

Resultaten archeologisch
vooronderzoek Schoolstraat,
Aartrijke (Zedelgem)

Dieter Verwerft

Opdrachtgever:

Bouwbedrijf De Buysere Bvba

Titel:

Archeologisch vooronderzoek Schoolstraat

Versie:

Definitief rapport

Auteur:

Dieter Verwerft

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

E info@raakvlak.be

www raakvlak.be

Periode:

27 juli 2011

Veldmedewerkers:

Amaury Cogels, Serge Van Lieferringe

Met de medewerking van:

Roland Decock, Maritza Verstraete, Jari Mikkelsen

1.	Inleiding.....	4
2.	Historische situering	6
2.1.	De Heraldische kaart van het Brugse Vrije	6
2.2.	Ferrariskaart.....	7
3.	Onderzoeksresultaten.....	8
3.1.	Bodemkundige resultaten	8
3.1.1.	Profiel 2	8
3.1.2.	Profiel 3	9
3.2.	Archeologische resultaten	11
4.	Besluit	12

1. Inleiding

Naar aanleiding van een nieuwbouwproject aan de Schoolstraat te Aartrijke (Zedelgem) werd een archeologisch proefonderzoek uitgevoerd (zie fig. 1). Het onderzoek gebeurde in samenspraak met de bouwheer Bouwbedrijf De Buysere Bvba. Het doel van het onderzoek was het inventariseren en waarderen van potentiële archeologische resten, die door de geplande werken worden verstoord. Deze resultaten worden geëvalueerd teneinde het voordien ongekende, archeologisch potentieel in de bodem vast te stellen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

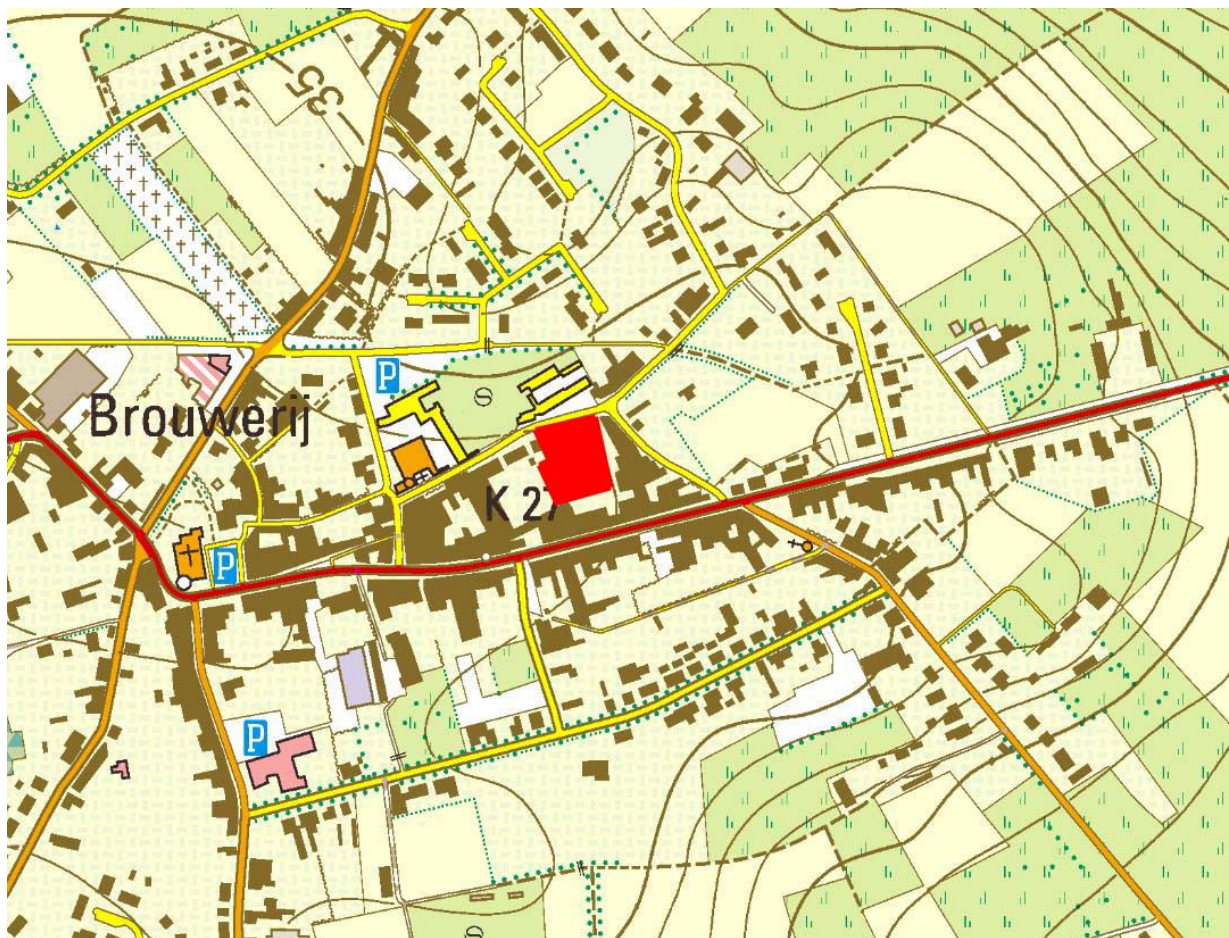

Fig. 1 Terrein langs de Schoolstraat te Aartrijke (Zedelgem) aangeduid in het rood (bron: NGI)

Omdat verscheidene gebouwen op het terrein nog steeds overeind staan en een groot deel van het onbebouwd areaal gebetoneerd is, hebben we ervoor gekozen drie sleuven te trekken op de open plaatsen (zie fig. 2). De sleuven zijn getrokken met een 160 cm brede kraanbak. In elke sleuf werd één bodemprofiel geplaatst.

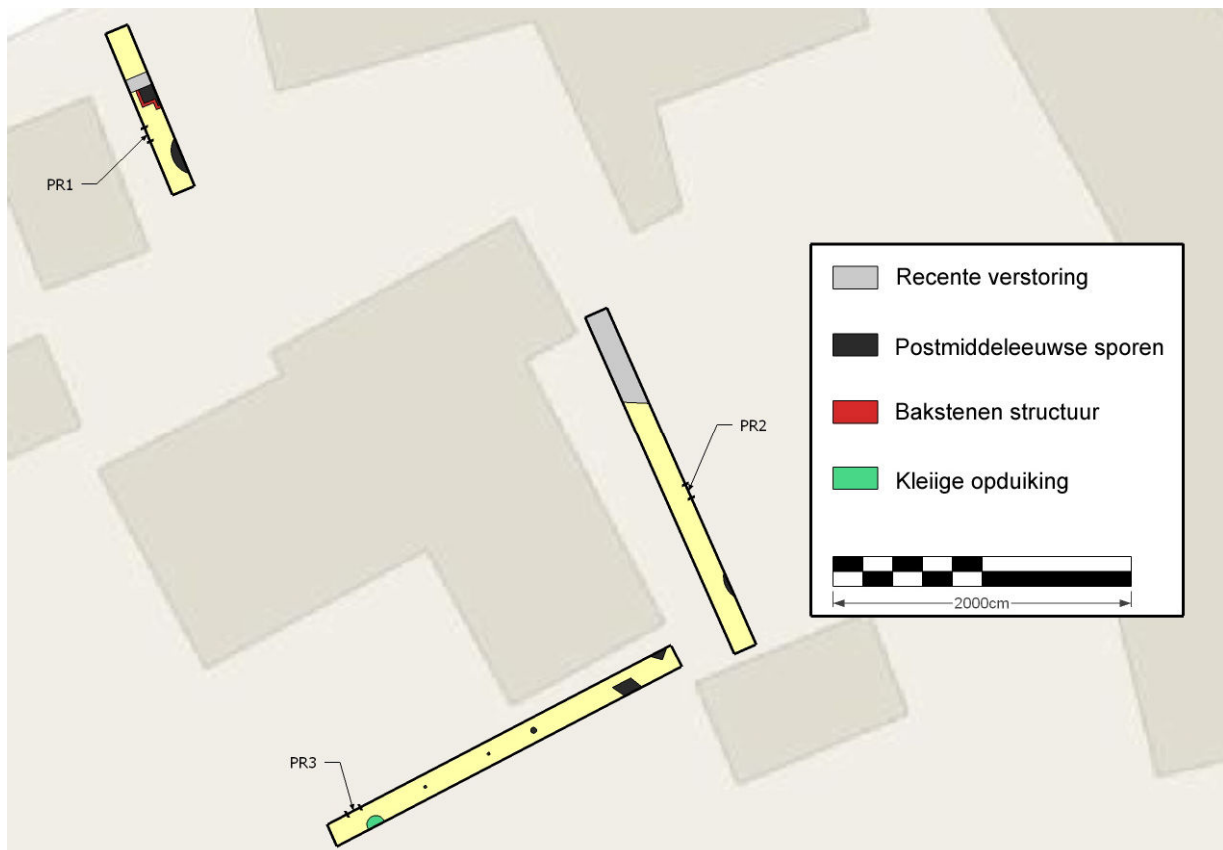

Fig. 2 Locatie van proefsleuven (achtergrond: Google Maps)

2. Historische situering

Voorafgaand aan het archeologische veldwerk voerden we een kort historisch archiefonderzoek uit. Cartografische bronnen vormen hierin het voornaamste studiemateriaal. De kaart van Pieter Pourbus, gemaakt tussen 1561 en 1571, vormt het startpunt voor een tocht langs enkele markante momenten in het cartografisch verleden van de site.

2.1. De Heraldische kaart van het Brugse Vrije

De oudste cartografische weergave die we hier gebruiken is de Heraldische kaart van het Brugse Vrije. Hiervan is slechts een klein deel bewaard, maar door de getrouwe kopie van Pieter Claeissens profiteren we vandaag nog steeds van dit uniek document. Op deze kaart herkennen we duidelijk het stratenplan van Aartrijke (met uitzondering van de recente Bruggestraat of N386). Langs de Schoolstraat wordt geen bebouwing afgebeeld (zie fig. 3).

Fig. 3 Detail Schoolstraat, Aartrijke op Heraldische kaart van het Brugse Vrije

2.2. Ferrariskaart

Ruim twee eeuwen later werkt de Graaf van Ferraris de zogenaamde 'Kabinetskaart' af. Deze kaart biedt ons een onschatbaar inzicht in het landschap net voor het einde van het Ancien Regime (zie fig. 4). Op het ogenblik dat deze kaart opgesteld werd staan er twee afzonderlijke gebouwen op de projectlocatie. Aartrijke bevindt zich op dat moment in een 'gesloten' landschap, omringd door met bomen afgezoomde akkers en weilanden.

Fig. 4 Detail Schoolstraat, Aartrijke op de Kabinetskaart (bron: KBR)

3. Onderzoeksresultaten

3.1. Bodemkundige resultaten

De bodemkaart (bron: GISWEST) klasseert het projectgebied als ‘antropgeen’, verstedelijkt gebied. Algemeen kunnen we stellen dat we ons in de Vlaamse zandstreek bevinden. Het is een zwak golvend gebied bestaande uit dekzandruggen en ingesneden beekvalleiën.

Op twee plaatsen in het projectgebied werd een podzol aangetroffen, namelijk in profielen 2 en 3. De archeologisch relevante bovenkant, de oude A-horizont, is echter sterk verstoord en wordt slechts fragmentair aangetroffen. Profiel 1 in sleuf 1 toont een zeer sterk verstoorde bodemopbouw.

3.1.1. Profiel 2

In dit profiel in sleuf 2 worden 5 horizonten onderscheiden (zie fig. 5). Deze zijn van boven naar beneden:

- H1: Een strortlaag bestaande uit humusrijke aarde en baksteenfragmenten.
- H2: Een oude bewerkingslaag. Een homogeen grijs-bruine, humusrijke laag. Deze lijkt eerder geassocieerd met een moestuin dan met een akker. Doordat er veel mest is opgevoerd kent de bodem een intense bioturbatie.
- H3: Beige-grijze horizont gekarakteriseerd door de aanwezigheid van een grote hoeveelheid biogallerijen, opgevuld met materiaal uit H2. De kleur wijst niet op een podzolisatie, maar is eerder het resultaat van diepspitten, ophoging en intense bioturbatie.
- H4: Bestaat uit een bovenste donkerbruine, door humus gekleurde laag en een onderste roestbruine, door ijzer en humus gekleurde laag. Kenmerkt zich eveneens door het veelvuldig voorkomen van biogallerijen, opgevuld met materiaal uit zowel de boven-, als de onderliggende horizonten. Deel van podzol.
- H5: De moederbodem: licht geel-beige zand, met veel biogalerijen en enkele roestvlekken.

We zien hier een relatief zwak en ondiep ontwikkelde podzol, dit wijst mogelijk op een hoge grondwatertafel. H4 bevat zowel humus, als ijzer dat uit de bovenliggende horizonten is uitgelooft en hier als deel van de podzolisatie afgezet is. Deze bovenliggende horizonten (de A en de E horizont) zijn niet bewaard. Deze bodem is later opgehoogd en als moestuin gebruikt. De sterke bemesting zorgt voor een uitgesproken bioturbatie, die het podzolisatieproces een halt toeroept. Dat de regenwormen diep in de C-horizont (H5) moeten graven, wijst op een relatief droge bodem na de podzolisatie.

De archeologisch belangrijke bovenste lagen van de podzol zijn omgespit in de oude bewerkingslaag (H2 en H3).

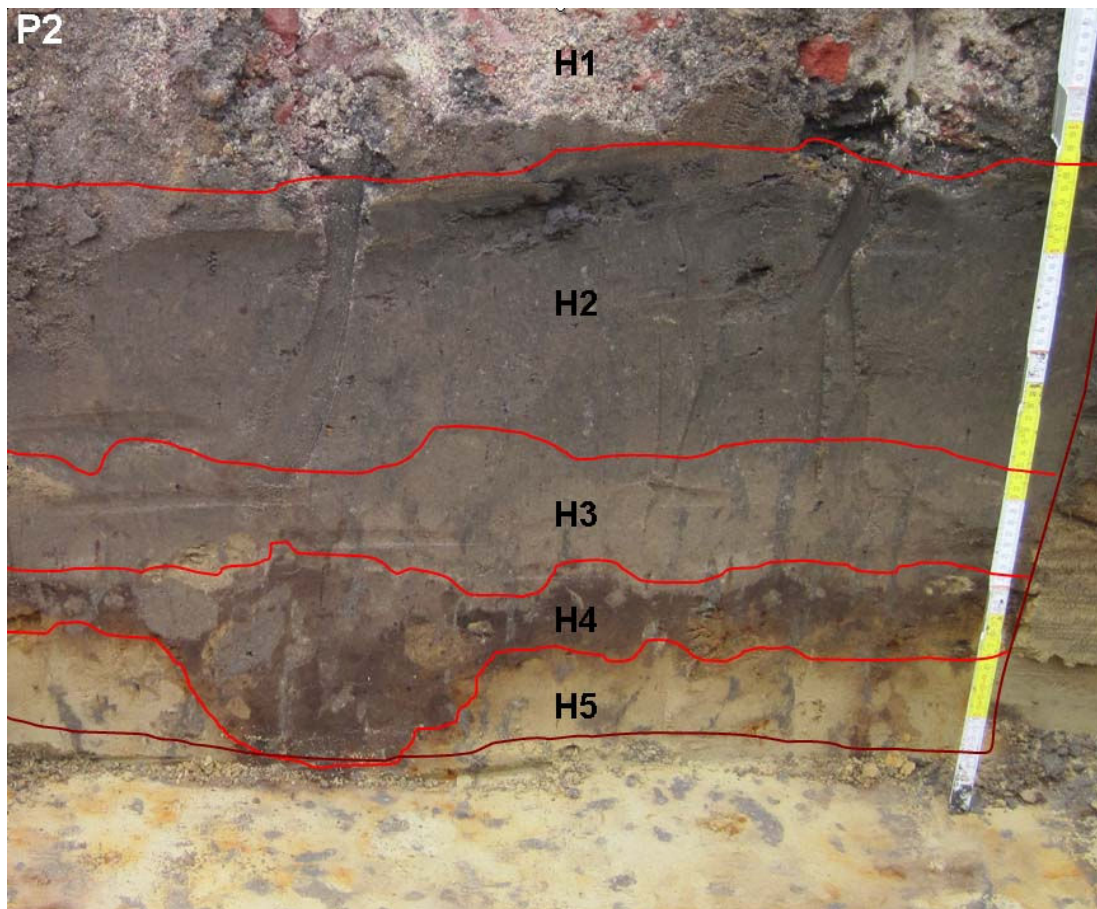

Fig. 5: Profiel 2, sleuf 2 met aanduiding van de bodemhorizonten

3.1.2. Profiel 3

In dit profiel in sleuf 3 worden 8 horizonten onderscheiden (zie fig. 6). Deze zijn van boven naar beneden:

- H1: Oude bewerkingslaag. Zeer humusrijke laag waarvan de ondergrens vervaagd is door bioturbatie, wat op een relatief hoge ouderdom wijst.
- H2: Stortlaag met matig humusrijk materiaal. Zwak heterogeen en gebioturbeerd door H1.
- H3: Stortlaag van geel-beige humusarm zand. Enkele biogallerijen.
- H4: Originele oppervlaktehorizont die deel uitmaakt van de begraven podzol (A-horizont). Links is de horizont sterk verstoord (de oorzaak hiervan is niet bekend), terwijl ze rechts beter bewaard is en slechts zwak verstoord wordt door bioturbatie.
- H5: De eluviale of uitlogingshorizont van de podzol (E-horizont).
- H6: De humusaccumulatie horizont van de podzol (Hb-horizont).

- H7: De textuur lijkt hier grover. Mogelijk te wijten aan cementatie door het samenvoegen van zand en ijzer.
- H8: Moederbodem, gekarakteriseerd door weinig kleur, waarschijnlijk door uitloging door een hoge watertafel. De biogallerijen dateren na de podzolvorming, wanneer de grondwatertafel verlaagd is. Ijzer verplaatste zich mogelijk naar H7, waar het accumuleerde en oxido-reductie plaatsvond.

Hier ontwaren we een begraven podzol met daarboven een hortisol. De podzol bestaat uit een verstoorde, begraven oppervlakte horizon (H4), een goed bewaarde witte uitlogingshorizont (H5) en een aanrijkingshorizont (H6), waar humus uit de bovenliggende lagen werd afgezet. De ijzeraccumulatie in H7 is het resultaat van een hoge watertafel of een deel van de podzolisatie, of een combinatie van beide.

De archeologisch belangrijke bovenste lagen van de podzol zijn slechts gedeeltelijk bewaard.

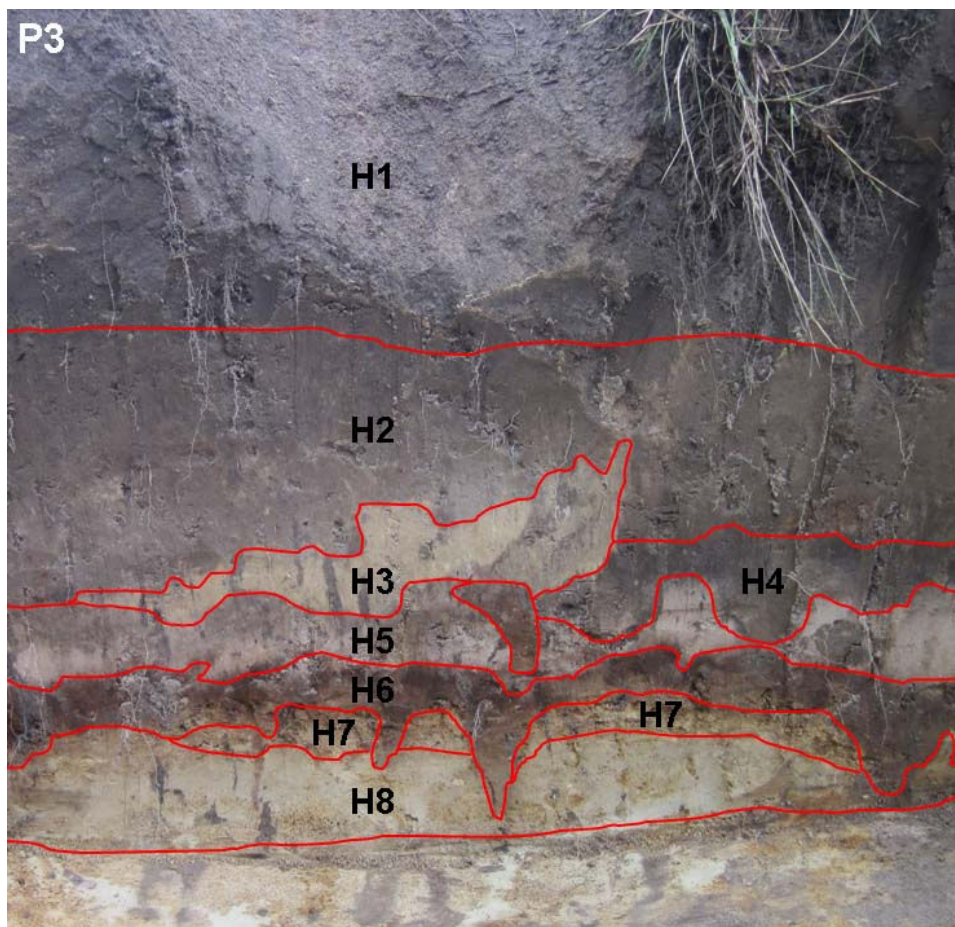

Fig. 6: Profiel 3, sleuf 3 met aanduiding van de bodemhorizonten

3.2. Archeologische resultaten

De archeologische sporen in de proefsleuven laten zich kort samenvatten. Het eerste spoor (S1) is een bakstenen muur die een hoek maakt in sleuf 1. De muur is exclusief opgebouwd uit rode bakstenen (20x9x5,5) met een vrij harde kalkmortel. De muurresten zijn van een te recente datum om een restant te zijn van de huizen die zichtbaar zijn op de Ferraris-kaart, waarvan geen resten werden aangetroffen.

De overige sporen betreffen allemaal kuilen met post-middeleeuws materiaal (S2-6). In sleuf 3 liggen 3 recente paalsporen, overblijfselen van een omheining.

Fig. 7 Spoor 1

4. Besluit

Het proefsleuvenonderzoek leverde geen archeologisch relevante sporen op. Wel kan in de toekomst aandacht besteed worden aan de podzols die tijdens dit onderzoek gevonden zijn en eveneens in de omgeving van het projectgebied kunnen voorkomen.

De waarnemingen zijn niet van die aard om een verdere opgraving te verantwoorden. Er is dus ook geen verder onderzoek gepland. We wensen dan ook voor de verdere werken te verwijzen naar het decreet op de bescherming van het archeologisch patrimonium uit 1993, waarin onder andere de meldingsplicht vermeld staat.